

[Statsministeren.]

og jeg skal ikke benægte, at det er muligt, at nogle Kreditforeninger raader over betydelige Reservefonds, som under den ene eller anden Form kunde bringes til Anvendelse. Men ellers vil jeg sige, at det jo neppe lader sig gøre at foretage vilkaarlige Rentesættelser i disse Institutter. Det vilde være særdeles farligt, thi det vilde afgjort kunne svække Realkreditsystemet, og hvis en saadan Svækkelse hidførtes ved overilede Handlinger overfor Kreditforeningerne, vilde det afgjort være til mest Skade for Landbruget som Erhverv, idet det vilde gøre alle fremtidige Laan dyrere og derved være en Hindring for fremtidig Etablering.

I øvrigt kan jeg i denne Forbindelse nævne, at Finansministeren tilraader en Standsning af den Udstedelse af 5 pCt.s Obligationer, som i nyere Tid er paabegyndt, og det vil blive undersøgt, hvorvidt en Standsning heraf lader sig foretage, thi der er neppe nogen Tvivl om, at de Advarsler, som i sin Tid lød her under Forhandlingerne i Rigsdagen mod at gaa til disse 5 pCt.s Obligationer, var Ord paa rette Plads, men som desværre ikke blev paaagtet. Det gælder ikke mindst paa dette Omraade, men i øvrigt ogsaa paa andre Omraader, at man naturligvis bør afholde sig fra at skabe panikagtige Tilstande. Vi ved jo, at Pengeinstitutterne er et Omraade, der er i særlig Grad følsomt, hvis nogen saadan Stemning kommer til at øve Indflydelse.

Paa et begrænset Omraade har Staten nogen Indflydelse paa Renteforhold, og det har derfor i nogen Tid været under Undersøgelse, hvorvidt og hvor meget man her er i Stand til at udrette. Der er foretaget en Nedsættelse af Renten til Overformynderiet, og Indenrigsministeren har, som man vil vide, forelagt Rigsdagen et Forslag til Lov, som vil paavirke Renteforholdene i Sønderjylland. Der kan imidlertid ogsaa ventes foretaget yderligere Skridt. Naturligvis kan Rentesatser, der i Forvejen er ansat særlig lavt, ikke nedsættes, det vilde blive ensbetydende med direkte Rentetilskud fra Staten, men paa Omraader, hvor Staten har ansat en almindelig Markedsrente for Udlaan, kan Nedsættelse sikkert foretages. Der arbejdes i Finansministeriet paa en Ordning af disse Forhold, og der kan ventes Forslag fremsat for Rigsdagen. Jeg tænker her særlig, at der vil kunne blive Tale om Nedsættelse af Rentebydelser for Grundforbedringslaan, for Drifts-laan og visse Kommunelaan og maaske enkelte andre Ting. I øvrigt er det vor Opfattelse, at man paa dette Omraade endnu maa se Tiden noget an. Det er jo ikke helt

udelukket, at Krisen kan være mere forbi-gaaende, end man befrygter, der er i hvert Fald Folk i økonomiske Kredse ude i Verden, der hævder, at nu vil det indenfor en nær Fremtid gaa den anden Vej igen. Skulde Situationen imidlertid holde sig i længere Tid eller endog forværre sig, vil man selvfølgelig fremdeles overveje, om andre Foranstaltninger end dem, jeg nu har nævnt i store Træk, saasom Akkordlovgivning eller andet, maatte søges tilvejebragt, og det maa og vil naturligvis saa komme til at ske under Medvirkning fra Rigsdagens Side.

Til det, jeg her har anført, skal jeg saa i øvrigt endnu føje nogle Ord; tilskyndet dertil af mange ilde anbragte Udtalelser. De Krisetilstande, vi oplever, har jo, som fremhævet, Sammenhæng med Krigstiden, med Valutatorstyrrelser, med Krigsgæld og formindsket Købekraft; det er en Gren af den internationale Krise, vi rammes af, hvortil yderligere kommer hele den tekniske Udvikling i Verden, den saakaldte Rationalisering, som gaar frem med Kæmpe-skridt. Den virker, selvfølgelig særlig paa det industrielle Omraade, men for øvrigt ogsaa til en vis Grad paa Landbrugsomraadet, i høj Grad indskrænkende paa Beskæftigelsen af menneskelig Arbejds-kraft. De nye Maskiner, de store tekniske Hjælpe-midler, som skulde være en Velsignelse for Menneskeheden, er med det Tempo, hvori denne Rationalisering nu gennemføres, i Færd med at blive en Ulykke for Verdens Befolkning. Der er ingen Tvivl om, at her kommer man til at overveje, hvorledes man ogsaa overfor den menneskelige Arbejds-kraft kan foretage en Rationalisering, eller hvad man nu vil kalde det. Man kan, saa meget man vil, tale haanligt om, at det er en daarlig Anvisning at sige: Arbejdstiden maa nedsættes. Ja vel, men det er en endnu daarligere Anvisning til de arbejdsløse at sige: Sult I, indtil I gaar til Grunde, for vi har ikke Muligheder for at anvise jer nogen Udvej. Hvor der før beskæftigedes 100 Mand, beskæftiges nu 5 eller 10 Mand, Maskiner og andre Fremskridt bevirker denne Revolution i Forholdene. Det er da en Selvfølge, at Menneskeheden kan ikke sidde og roligt se hele denne Udvikling foregaa med det eneste Resultat, at Overklassen bliver stærkere i økonomisk Magt, og at der bliver en stadig større og større Underklasse, som trykkes ned i Elendighed. Skal disse Forhold ændres baade paa det industrielle og paa andre Omraader, saa det betyder noget, maa der naturligvis for eller senere skrives til Ændringer i de gældende Systemer. Den ærede Ordfører for Fore-